

Helse- og omsorgsdepartementet
Spesialisthelsetjenesteavdelingen
Postboks 8011 Dep

0030 OSLO

Deres referanse
201002105-1/AWG

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
10/00900-2 /MOF

Dato
7. november 2010

Høring - NOU 2010:3 "Drap i Norge i perioden 2004 – 2009"

Datatilsynet viser til høringsbrev av 18. juni 2010 fra Helse- og omsorgsdepartementet der NOU 2010:3 "Drap i Norge i perioden 2004-2009", sendes på høring.

Innledning

Vi vil innledningsvis gi utvalget honnør for grundig arbeid med NOU 2010:3. Datatilsynet synes generelt innstillingen er balansert og har trukket inn personvern hensyn på en god måte. Enkelte av utvalgets forslag reiser utfordringer i forhold til avveininger mellom tiltak og personvern hensyn. Dette gjelder innstillingens punkt 11.8, hvor det foreslås å vurdere endringer av aktuelle bestemmelser i helsepersonelloven og politiloven vedrørende taushetsplikt og informasjonsrett/-plikt. Videre vil Datatilsynet kommentere innstillingens punkt 16.2.11 som omhandler etablering av permanent ordning for forskning på drap.

Kapittel 11: Taushetsplikt, kommunikasjon, samarbeid

Det er viktig med god behandling og godt samarbeid mellom de ulike offentlige instansene for å forebygge at personer med psykiske lidelser begår drap. Samtidig er det viktig at personer med psykiske lidelser har tillit til hjelpeapparatet slik at de tar kontakt med hjelpeapparatet ved behov. Godt personvern skaper tillit. Personer med psykiske lidelser er en særlig sårbar pasientgruppe og som etter vårt syn antakelig har en ekstra høy terskel for å oppsøke hjelpeapparatet. Taushetspliktbestemmelsene er her et helt nødvendig virkemiddel for å skape tillit.

Olsen-utvalget har anbefalt i punkt 16.4 at det gjennomføres systematiske studier på hvordan taushetspliktbestemmelsene faktisk praktiseres mellom samarbeidende etater. På bakgrunn av manglende kunnskap er det vanskelig å vite sikkert om det er regelverket eller andre forhold som forhindrer nødvendig informasjonsutveksling og samarbeid mellom etater.

Datatilsynet støtter et slikt utredningsarbeid. Det må gjøres noen proposjonalitetsvurderinger i dette arbeidet. Det fremgår av innstillingen at det i Norge begås få drap av personer med alvorlig psykisk lidelse. Flertallet av drap foretas av personer som ikke har en kjent psykisk lidelse. Utvalget påpeker at Norge er ett av de tryggeste land i verden å leve i, også når det gjelder drap, og at det er grunnløst å stigmatisere folk med psykiske lidelser generelt ved å

skape inntrykk av at disse ofte tar liv. Det er viktig med veloverveide og grundige utredninger dersom taushetsplikten skal svekkes ytterligere overfor denne pasientgruppen. Dersom tilliten svekkes, kan tiltaket tvert i mot medføre at flere pasienter faller utenfor hjelpeapparatet og at eventuelle regelverksendringer får motsatt effekt med hensyn til det å forhindre drap.

Det er viktig fra et personvernståsted at utredningsarbeidet ser eventuelle regelverksendringer i en videre sammenheng knyttet til hvor uthullet taushetsplikten skal bli. Det vises i denne forbindelse til Personvernkommissjonens rapport inntatt i NOU 2009:1 "Individ og integritet" hvor de mange unntakene for taushetsplikt problematiseres.

Det foreligger nå ca 50 bestemmelser som pålegger helsepersonell plikt til å utlevere taushetsbelagte opplysninger. Isolert sett er unntakene godt begrunnet og til gode formål, men omfanget av unntakene medfører en uthuling av grunnprinsippet om taushetsplikt. Personvernkommissjonen anbefaler at det foretas en *"systematisk gjennomgang for å motvirke en uheldig uthuling og sikre at det bare gjøres unntak der det utvilsomt er til det beste for pasienten eller er åpenbart nødvendig av hensyn til andre personer eller viktige samfunnsinteresser"*.¹

Olsen-utvalget har i punkt 11.7 belyst forholdet til menneskerettighetene i vurderingen av om økt informasjonsutveksling er et adekvat middel. Det vises særlig til vurderingen av nødvendighetskravet i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 8 (2) *"Før det foreslås endringer som gjør ytterligere unntak fra taushetsplikten for de aktuelle etater, er det derfor grunn til å reflektere over og besvare følgende spørsmål: Kan de foreslåtte endringer forventes å bidra til å hindre slike tragiske hendelser som er bakgrunn for utredningen, eller i alle fall i fremtiden legge forholdene til rette for at tilsvarende hendelser ikke skjer? Dette er faktisk spørsmål, og ikke et rettslig spørsmål. Må spørsmålet foran besvares benektende, eller kan det ikke gis noe sikkert svar på det, kan det med atskillig rett hevdes at regelendringene først og fremst representerer en økt personvernkrenkelse og ikke er noe relevant (adekvat) middel til å ivareta det aktuelle tvingende samfunnsmessige behov"*.

Datatilsynet vil berømme utvalget for å belyse forholdet til EMK artikkel 8 på en god måte.

Etter Datatilsynets syn er det høyst usikkert om ytterligere unntak fra taushetsplikten vil føre til bedre samarbeid mellom etater. For tilsynet fremstår dagens regelverket som dekkende for de behov innstillingen omhandler, men legger til grunn at en utredning vil gi svar.

Etablering av permanent ordning for forskning på drap (punkt 16.2.11)

Datatilsynet forstår behovet for å øke kunnskapen om drap i Norge. Utvalget foreslår etablering av en permanent forskningsbasert ordning for gjennomgang av samtlige drap i Norge.

---

¹ NOU 2009:1 side 170

Datatilsynet savner en nærmere konkretisering av hva utvalget har ment med en permanent forskningsbasert ordning. Det må gjøres ulike vurderinger knyttet til om utvalget har ment forskning eller granskning av hvert enkelt drap med en fast kommisjon og om man har ment permanent lagring av opplysningene som hentes inn.

Olsen-utvalget trengte særskilt lovhjemmel for innhenting av opplysninger i forbindelse med denne innstillingen. Det vises til Datatilsynets høringsuttalelse til forslag om unntak fra taushetsplikt for midlertidig undersøkelsesutvalg av 30. april 2009 og supplerende opplysninger knyttet til forholdet til Grunnlovens § 97 i brev av 29.mai 2009.

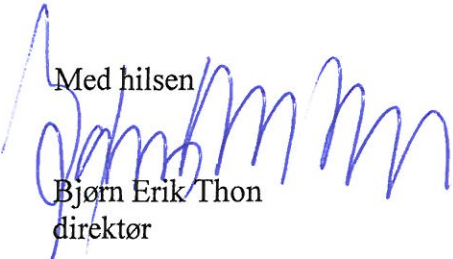
Forskning på drap reguleres av flere lovverk avhengig av formålet, hvem som er ansvarlig og hvordan det skal gjennomføres. Både helseforskningsloven, helseregisterloven og personopplysningsloven kan være relevant regelverk. Det er en rekke avklaringer av personvernmessig og forskningsetisk karakter som må gjøres i forkant av slik forskning.

Fra et personvernståsted er særlig kravet til samtykke, informasjonsplikt, graden av personidentifikasjon og sletting viktig å nevne i denne sammenheng.

En permanent forskningsbasert ordning for forskning på drap vil videre få store personvernkonsekvenser av en stor krets av tredjepersoner. Det vil måtte behandles store mengder sensitive opplysninger om personer i disse menneskenes sosiale nettverk, familie, behandlingsapparatet med videre. Det må gjøres avveininger av juridiske og etiske krav knyttet til disse tredjepersonenes personvern. Opplysninger om tredjepersoner vil omfattes av personopplysningsloven og helseregisterlovens krav dersom opplysningene direkte eller indirekte kan knyttes til enkeltpersoner. I utgangspunktet vil krav om samtykke og informasjon også gjelde overfor tredjepersoner.

Datatilsynet bistår gjerne med supplerende informasjon knyttet til personvernregelverket dersom det er ønskelig.

Med hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Monica Fornes
seniorrådgiver

Vedlegg: Datatilsynets høringsuttalelse av 30.april 2009 og brev av 29.mai 2009

Kopi: Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet

